

NOVÝ PŘÍSTUP V LÉČBĚ VAGINÁLNÍ DYSMIKROBIE A BAKTERIÁLNÍ VAGINÓZY

MUDR. PAVEL TURČAN

GYNEKOLOG A SEXUOLOG, CENTRUM MEDIOL S.R.O., OLMOUC

Výtoky z pochvy, svědění, pálení a podobné problémy jsou jednou z nejčastějších příčin návštěvy gynekologa. Určitá skupina žen se obdobné obtíže snaží někdy nejdříve řešit svépomocí, a tak se často stává, že se s dotazy na vhodnou léčbu obrací i na odborný personál lékáren.

VAGINÁLNÍ DISKOMFORT

Na úvod je vhodné si připomenout některá terminologická upřesnění. **Vaginální diskomfort** je stav, kdy žena pociťuje různé nepříjemné vjemy z pochvy, jednoduše řečeno – určitý stupeň „nepohody“. Trochu užší pojem je tzv. **vaginální dysmikrobie**. Zatímco diskomfort nemusí mít vždy bakteriální podklad (může se jednat kupř. o alergii, zmnoženou vaginální sekreci, psychosomatické onemocnění atd.), pojem vaginální dysmikrobie již sám napovídá, že se jedná o stav narušení rovnováhy poševního ekosystému. Pokud se organismu nepodaří v poměrně krátké době tuto rovnováhu obnovit, dochází k rozvoji infekce. Zatímco bakteriální a kvasinkové infekce jsou běžně doprovázeny makroskopickými i mikroskopickými známkami zánětu (zarudnutí, svědění, pálení, přítomnost leukocytů atd.), v případě tzv. bakteriální vaginózy tyto známky chybí. Mluvíme proto někdy i o tzv. nespecifické vaginitidě, polymikrobiální infekci, pro kterou je typický našedlý ulpívající výtok, často s typickým „rybím zápachem“, zesilujícím při alkalizaci poševního sekretu, kupř. v průběhu pohlavního styku a ještě intenzivněji po ejakulaci do pochvy.

Vaginální ekosystém je tvořen poševní sliznicí a bakteriální mikroflórou ji osidlující. Neustálé interakce mezi sliznicí a bakteriemi navzájem vytvářejí stav jakési dynamické rovnováhy, zajišťující obranyschopnost organismu. Jedním ze základních předpokladů zachování dynamické rovnováhy ekosystému poševního prostředí je zachování kyselého pH

vaginální sliznice. Navíc kvalita vaginálního epitelu, a tím i jeho správná funkce v obranyschopnosti celé slizniční vrstvy, je závislá i na hladině cirkulujících hormonů, zvláště estrogenů. Estrogeny stimulují tvorbu a kumulaci glykogenu v buňkách vaginálního dlaždicového epitelu a podporují vrstvení epitelových buněk i trofiku vaginální sliznice. Laktobacily štěpí glykogen na glukózu, kterou spotřebovávají, a prostřed-

nictvím mléčného kvašení při tom vzniká kyselina mléčná, která zpětně zajišťuje správnou aciditu poševního prostředí v rozmezí pH 4–4,5, příznivou pro růst laktobacilů.

FYZIOLOGICKÁ VAGINÁLNÍ MIKROFLÓRA

Fyziologickou vaginální mikroflóru tvoří převážně laktobacily. Nověji bylo zjištěno, že mezi tři nejdůležitější kmeny kolonizující vaginální sliznici patří *L. crispatus*, *L. jensenii* a *L. gasseri*, které tvoří až 87% laktobacilů v pochvě. Laktobacily chrání poševní sliznici před kolonizací patogeny. Podmínkou úspěšné obrany je, aby laktobacily produkovaly peroxid vodíku (H_2O_2), který potlačuje především růst anaerobních bakterií.

LÉČBA POŠEVNÍCH ZÁNĚTŮ

V léčbě poševních zánětů používáme řadu antibiotik a antimykotik v lokální i systémové formě. V případě bakteriální vaginózy se využívá hlavně metronidazol a klindamycin, opět lokálně i systémově. Ani správná léčba antibiotiky ale nemusí zabránit recidivě onemocnění, která bývá ve více než 50% případů. Po antibiotické terapii je vhodné doplnit další prostředky napomáhající obnově bakteriální rovnováhy v pochvě. Nejčastěji jsou to prostředky sloužící k acidifikaci prostředí (kyselina mléčná, vitamin C a další), popřípadě přípravky s probiotiky, tedy organismu prospěšnými bakteriemi, opět v lokální i perorální formě. Nevýhoda těchto dosud používaných postupů, hlavně aplikace probiotických přípravků, je v tom, že přípravek je vždy „omezený“ pouze na laktobacily v něm obsažené. V zastoupení jednotlivých bakteriálních kmenů v pochvě zdravých žen ale existují značné individuální rozdíly, a tak při použití probiotik může být pochva prakticky „násilně“ kolonizovaná kmeny, které nejsou pro ženu přirozené. V tomto případě nastane zlepšení pouze na kratší dobu a následuje opět zhoršení obtíží a rozvoj infekce.

Novým přístupem k léčbě těchto stavů je využití prebiotik (látek podporujících růst a množení probiotických kmenů bakterií, zvláště laktobacilů). Kombinace prebiotických oligosacharidů s extraktem z *Trifolium pretense* citlivě podporuje růst tělu vlastních bakterií, a fytoestrogeny v extraktu z jetele lučního navíc zajišťují hydrataci a zlepšení trofiku vaginální sliznice. Pod jejich vlivem se v epitelálních buňkách opět zvyšují zásoby polysacharidu glykogenu, který slouží jako substrát a zdroj energie pro kolonie laktobacilů, a stoupá jeho tvorba. Dle výsledků dosavadních studií je v léčbě vaginálních dysmikrobií a bakteriální vaginózy účinnější a účinek léčby přetrvává delší dobu. Riziko recidiv po jeho aplikaci je téměř o polovinu nižší. Tato nová modalita přináší určitý významný průlom v léčbě uvedených stavů.

